kintas. Be platesnių tyrimų kultūrinio sluoksnio išlikimo nustatyti neįmanoma. Sprendžiant pagal radimviečių radinius galima teigti, kad šioje vietovėje žmonių veikla vyko akmens ir geležies amžiais.

A field survey near the River Aista in Vilkaviškis District

In 2012 a fieldwalking survey was conducted over ploughed ground in the Bartininkai–Sausininkai segment of the narrower Patilčiai–Bartininkai–Kaupiškiai (Nr. 5115) district road in Vilkaviškis District. Four new find spots were discovered on the former shores of an old lake: Sausininkai 1 and 2 and Pagerniavė-I 1 and 2 (Fig. 1), where flint flakes (Fig. 3), blades, cores, an awl, and scraper (Fig. 2) were found along with sherds of hand built pottery with mineral filler. On the basis of the finds, it is possible to state that the human activity at this site occurred during the Stone and Iron Ages.

Monika Žemantauskaitė

Žvalgomieji tyrimai Vištyčio ežero aplinkoje

2012 m. spalio–lapkričio mėnesiais Vištyčio ežero (Vilkaviškio r.) aplinkoje (1 pav.) atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių tikslas – archeologinių vietų paieška. Vištyčio ežero Š pakrantėje (dabartinėje Vištyčio miestelio teritorijoje) žvalgant suartų laukų paviršių, surasta priešistorinių žmonių veiklos pėdsakų. Rusijai priklausančioje ežero V pakrantėje šiuo metu žinoma 11 akmens–bronzos amžiumi datuojamų archeologinių vietų. Lietuvai priklausančioje Vištyčio ežero pakrantėje archeologiniai tyrimai niekada anksčiau nevykdyti, tačiau buvo žinoma keletas atsitiktinių radinių, saugomų įvairiuose Lietuvos muziejuose ir privačių asmenų rankose.

LAA yra viena pozicija, aprašanti Vištytyje rastą dviašmenį akmeninį kirvį, saugomą VDKM (*LAA*, V., 1974, t. 1, p. 197). Be to, Vištyčio apylinkėse – Rėčiūnuose – rastas laivinis kovos kirvis, saugomas tame pačiame muziejuje (ten pat, p. 173). Meiliūnuose rastas akmeninis pentinis kirvis, saugomas UkKM (ten pat, p. 150).

LNM saugomas 2000 m. atsitiktinai rastas kaulinis žeberklas. Radinys, anot liudininkų, aptiktas kasant duobę Pievų gatvėje, Vištyčio gyventojui Petrui Šlivinskui priklausančiame sklype. Žeberklai su keliomis užbarzdomis prie viršūnės yra priskiriami Miulerupo 7 tipui. Pietiniame Baltijos jūros regione jie datuojami mezolito periodu (priskiriami Maglemozės kultūrai), o Rytų Europoje – neolito (Rimantienė R., *Akmens amžius Lietuvoje*, V., 1996, p. 94; Juodagalvis V., *Užnemunės priešistorė*, V., 2010, p. 143–144, pav. 95:3).

Akmens amžiaus radinių Vištyčio ežero V krante žinoma nuo XX a. 4 dešimtmečio. Sistemingus archeologinius žvalgymus ir detalius tyrimus vykdė V. I. Timofejevas 1974 ir 1981 m. Tyrinėta vieta į archeologinę literatūrą įėjo Vištyčio 1 (Виштынецкая 1) vardu. Joje ištirtas 84 m^2 plotas, rasta titnago radinių ir keramikos šukių. Nors kasinėjant izoliuoti kultūriniai sluoksniai neišsiskyrė, bet pagal radinių pobūdį ir analogijas su gyvenvietėmis iš Lietuvos teritorijos V. I. Timofejevas Vištyčio 1 gyvenvietėje išskyrė 3 kultūrinius horizontus, kuriuos suskirstė ir datavo taip: 1 – antra mezolito pusė; 2 – ankstyvasis neolitas; 3 – vėlyvasis neolitas – ankstyvasis bronzos amžius (Тимофеев В. И.,

Находки каменного века ц побережья Виштынецкого озера (Калининградская обл.), *Stratum plus 2001–2002*, 2002, № 1, с. 473–478). 2012 m. netoli V. I. Timofejevo perkasų kasinėjęs archeologas M. Žilinas aptiko mezolito antrajai pusei būdingų radinių (asmeninė M. Žilino informacija). Tame pačiame krante tyrinėtos dar dvi archeologinės vietos: Vištyčio 6 (Виштынецкая 6) ir Vištyčio 7 (Виштынецкая 7). Pastarosios gyvenvietės medžiaga skirstoma į du etapus: ankstyvąjį mezolitą ir bronzos amžių. Tirtuose 22 m^2 rasta apie 300 titnaginių radinių su baltai melsva patina (skaldytinių, skelčių, mikroskelčių, gremžtukų, rėžtukų, grąžtų) (Жилин М. Г., *Новые памятники мезолита на Виштынецком озере*. 2010, spaudoje).

2012 m. tyrimai pradėti sistemingu paviršiaus žvalgymu suartuose laukuose. Jų metu ekspedicijos dalyviai savo nueitą kelią bei aptiktų radinių koordinates fiksavo GPS imtuvais. Paviršiaus žvalgymų sėkmė priklauso nuo daugelio aplinkybių, svarbiausia iš jų – paviršiaus matomumas. Kadangi tyrimai buvo atliekami spalio pabaigoje – lapkričio pradžioje, paviršiaus matomumas daugelyje laukų buvo vidutiniškas arba geras. Tyrimų metu iššvalgyta beveik 4 ha teritorija (1 pav.), surasti 43 titnaginiai radiniai, tarp kurių vyrauja nuoskalos, aptikti ir 4 dirbiniai: apzulintas galinis gremžtukas (2 pav.), grąžtelis (3 pav.), rėžtukas ir šoninis grandukas (4 pav.). Taip pat paviršiaus žvalgymai atlikti ir į V nuo Pievų gatvės, t. y. į ŠV nuo šurfuotos teritorijos, tačiau čia žvalgytojų kelias ir radiniai

1 pav. Vištyčio žvalgomųjų tyrinėjimų situacijos planas: 1 – žvalgyti plotai; 2 – šurfai; 3 – radiniai.

Fig. 1. Situation plan of the Vištytis field evaluation: 1 – surveyed areas; 2 – test pits; 3 – finds

0 2 cm

2 pav. Gremžtukas. *M. Žemantauskaitės pieš.*

Fig. 2. A scraper

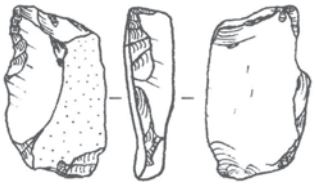

0 2 cm

3 pav. Grąžtelis. *M. Žemantauskaitės pieš.*

Fig. 3. A borer

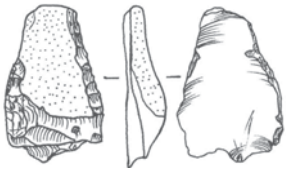

0 2 cm

4 pav. Grandukas. *M. Žemantauskaitės pieš.*

Fig. 4. A spokeshave

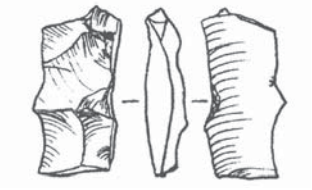

0 2 cm

5 pav. Briauninė skeltė. *M. Žemantauskaitės pieš.*

Fig. 5. A cortical blade

nefiksuoti. Aptikta 12 nuoskalų (viena retušuota) ir 2 skeltės (retušuota ir briauninė) (5 pav.).

Žvalgomųjų tyrimų metu rankiniu būdu iškasti 6 šurfai (6,5 m^2 plotas). Jie išdėstyti vienoje linijoje, statmenai buvusiai upės vagai (dabar – Pievų gatvė), netoli apytiksliai žinomos žeberklo radimvietės. Šurfuose 1 ir 2, žemiau 30–60 cm storio maišyto žvirgždo ir smėlio sluoksnio su plytų fragmentais fiksuoti smėlio ir žvirgždo sluoksniai. Šie šurfai kasti iki 1 m ir 1,2 m gylio, giliau kasti trukdė pradėjęs sunktis gruntinis vanduo. Šurfuose radinių neaptikta, bet siekiant išsiaiškinti stratigrafiją, šurfo 2 PR kampe buvo išgręžtas gręžinys, pagilinęs šurfą apie 1 m. Po žvirgždo sluoksniu jame fiksuotos durpės ir sapropelingos gėlavandenės klintys, žemiau jų – žvirgždas. Šurfai 3–5 kasti P. Šlivinsko sklype, kuris, anot savininko, yra ne kartą užpiltas žemėmis, siekiant paaukštinti ir išlyginti paviršių. Užpiltų žemių sluoksnis buvo 40–50 cm storio, po juo pasirodė senojo dirvožemio sluoksnis, žemiau jo – smėlis, žvirgždas, dar žemiau – ežerinės kilmės nuosėdos. Šurfų 3 ir 5 dugne (1,83 m ir 1,9 m gylyje) pasirodė aleuritingas smėlis. Pažymėtina, jog šurfas 5 iškastas prie spėjamos žeberklo radimvietės. Jo stratigrafija leidžia teigti, kad objektas slūgsojo baltų sapropelingų gėlavandenių klinčių sluoksnyje. Nė viename šurfe neaptikta archeologinių radinių.

Paviršiaus žvalgymų metu surinkti titnaginiai radiniai liudija akmens amžiaus žmonių veiklą Vištyčio ežero Š pakrantėje. Vis dėlto spręsti apie tikslesnę vietovės chronologiją ar funkciją neįmanoma. Nors dėl intensyvios ūkinės veiklos šioje vietoje kultūrinio sluoksnio išlikimo galimybės menkos, yra pagrindo tikėtis aptikti įgilintų struktūrų vykdant detalius tyrimus.

A field evaluation in the vicinity of Lake Vištytis

In 2012 a field evaluation was conducted in the vicinity of Lake Vištytis (Vilkaviškis District) in order to search for archaeological sites. Traces of prehistoric people were found on the surface in surveying ploughed fields on the N shore of Lake Vištytis (now inside the town limits of Vištytis). Almost 4 ha of land was surveyed (Fig. 1) and 57 flint finds discovered, among which flakes predominated, but blades (Fig. 5) and artefacts: a worn end scraper (Fig. 2), a borer (Fig. 3), a burin and side spokeshave (Fig. 4) were also discovered.

6 test pits (a total of 6.5 m^2) were excavated during the evaluation but no finds were discovered in them.